

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د کتاب پېژندنه

||||||||||||||||||||||||||||||||||||||||||||||||||||||||

د کتاب نوم : بېله دنيا

ليکوال : شهزاده "شیرین زوی"

د چاپ کال : ۱۳۸۴

د چاپ شمېر : زر (۱۰۰۰) ټوکه

بېله : ۲۵-افغانی

کمپوزر : شاهین "شیرین زوی"

د ترلاسه کولوځای : میرویس کتاب پلورنځی

(بورډ، ناصر باغ سرک، لومړی کوڅه، درپیم اوڅلورم دوکانونه)

د چاپ حقوق خوندي دي

اهداء

دخپل پلار سپېڅلي روح ته، چې پر جدایۍ یې ممتازنه شهزاده بهرام اوبیایې شیرین زوی کړم زانگو،
تخت او پالنګ ځینې پوزي ته نصیب راوړم

فکر، خیال او ذوق

گرانولوستونکیو! انسان که هرڅومره دقیقه څېړنه، پلټنه او کتنه وکړي، نوبیا به هم یوتوکی له بل سره په ټولو خصوصیاتو کې یورازونه ویني.

څښتن تعالی هرڅه ته خپله، خپله ځانگړتیا ورکړې، دهرې ونې مېوه خپل رنگ او خپل خوندلري اودهر بوتی له بل سره ځانگړی توپيروي.

دشولواوغنموبوتی لکه شمله ورافغانان په سر کې وږي نیسي، دالوگانو بوتی لکه ښامارپر خزانه پروت وي اودجوارو بوتی لکه هیله منه ښځه خپل بارته په خپله خپته کې ځای ور کوي.

دغه توپیرنه یوازې د نباتاتو ترمینځ لیدل کېږي بلکې په ټول کاینات کې وجود لري؛ کاینات څښتن تعالی دانسانانود گټې لپاره پیدا کړي، خودا چې انسانان هم په خپلو کې توپیر لري، نوڅوک ترې ډېره گټه اخلي اوڅوک لږه.

په انسانانو کې د تفاوت ډېر لاملونه دي، خو دلته یې مونږ د فکر، خیال او ذوق پرتوپیر غږېږو.

څښتن تعالی هر انسان ته فکر، خیال او ذوق ورکړی، خو چا ته یې عالي فکر، عالي خیال او عالي ذوق ورکړی او چاته یې ادنا چا ته یې لږ او چا ته یې ډېر.

دکم اوزیات، غښتلي اوناغښتلي فکر، خیال او ذوق خاوندان ټول د همدغو توکیو پرملتیا خپل ژوند تېروي. دژوند هرلوري ته دخيال پر وزرو الوخي اود فکر پر عصا ور روانېږي.

فکراوخیال دانسان د خودی اوهوښیاری سترگې دي اود همدغو سترگو په واسطه دښه اوبدتوپیر کوي.

خبره نه اوږدوم، البته دومره وایم، چې د فکر، خیال او ذوق دغه تفاوت چې په عاموانسانانو کې شتون لري، شاعر او لیکوال هم ترې یې برخې نه دی.

هیڅ شاعر اولیکوال نشي کولی، چې دخپل ذوق پراساس یوې لیکنې یا شعرته داسې معیار وټاکي، چې دهر چا د ذوق استازیتوب پرې وکړای شي اویا په بله وینا، چې هرڅوک یې ورسره همغه رازومني کوم چې هغه منلی وي. البته ورته ذوقونه به وي، خومونږ ته ښایي، چې دړندو پرڅېر دبل پراوړې لاس ایښی دخپل منزل پرلوري ولاړ نشو.

مونږ باید دهر شاعر اولیکوال پرهنري هڅې د خپل فکر خیال او ذوق پراساس قضاوت وکړو نه د کوم بل ښاغلي پر هغې سريزې اومقدمې، چې دچاپر کتاب یې کښلې وي. - ((ډېر ښه شعرونه یا نثرونه دي)) - : ځکه، چې ((دنیا پر خپلو

سترگولیدل کېږي))

سريزې يامقدمې كښوونكي كه هرڅومره ريښتيني قضاوت كړى وي بياهم شونې نه ده، چې ارومرو به زمونږ له غوښتنو سره كټ مټ برابر وي؛ ځكه، چې ذوقونه توپير لري. يوشاعر ويلى :-

دچابه شنې سترگې خوښېږي دچاتورې...

كه مونږ يونالوستى كتاب دسريزه كښوونكي پر هغه معيار ومنو، چې هغه منلى؛ نودستايڼې يا نيوكې پروخت ښايي له دې پوښتنې سره مخ شوو، چې څه خوبى يا خامى لري؟؛ نوله مونږ سره به له دې پرته، چې ووايو پلاني صاحب پرې ډېره ښه ليكنه كړې؛ ډېرښه يې ستايلى، بل ځواب نه وي.

خوكه پوښتونكى ووايي، چې دپلاني صاحب، خو ((كرت)) ډېرخوښېږي، آيا ستاسوهم خوښ دي كه څنگه؟
ستاسوځواب پرتاسو، خوزماځواب به هغه دچا خبره وي چې:- ((زه، خودجلادخان وروريم پر كرتواوغورپوځكه هم نه كوم))

په درنښت

شهزاده "شيرين زوى"

پسرلی پاچا شو!

دکال څلور واړه موسم لکه څلورسیاسي سیالان په توده سیالی دکایناتو ډگر ته پر دې غرض راووتل ، چې د انسانانو پر ذهنونو او ذوقونو خپل ځانونه ومني او د زړونو په هېواد کې د بادشاهی مقام تر لاسه کړي، چې د همدغه پلان د پلي کېدو لپاره دوبي (اوري) دمچانو، میاشاو غومبسو الوتکې؛ د مېرتنو، لېمانو او غونډلانو، شوبلې؛ د سمسرو او مارانو اوږده، اوږده تېلر (تربلې) او د زورورې گرمۍ گوریلایي لښکر له ځان سره راوست او په شنه زور یې خپل ځان پر خلکو وروټپه، چې زړونه او ذوقونه یې دنه منلو پر غرض لا تر اوسه بېړنۍ مظاهري او لاریونونه کوي.

مني (خزان) له راتلوسره سم د ښکلاگانو او رنگینيوپه وژلو لاس پورې کړ اولکه وحشي چنگېز یې د ښکلیو ښکلیو گلانو او ښایسته ښایسته شنو پاڼو جنازې روانې کړې؛ ونو او بوټو ته یې دخړو خاورو رنگ ورکړ اود مساوات غوښتونکي په توگه یې ټوله نړۍ یوډول خړه پرې کړه خو زړونو او ذوقونو ته یې لاره ونه مونده.

سرمنی (ژمی) له بادونو، بارانونو، واورو، بلیواوله سختې یخۍ سره راغی. که څه هم خلکو د ټینگار په توگه تاوده کالي، څادرونه، کمبلې او بړستنې واغوستې، خو خپلې غېږې یې ورته خلاصې نه کړې.

پسرلي (بهار) پر خپل راتگ د ښتوته رنگینې لوپټې ډالۍ کړې؛ پر غرو او رغو یې گلونه وشیندل، ونې او بوټي یې گلغونچې کړې او انسانانو ته یې د مینې، محبت، رنگونو، خوندونو، جوش او جذبو پیغامونه له ځان سره راوړل.

خلکو، چې د پسرلي پر زړه پورې اوگټور کارونه ولیدل، نو د ښکلا انځورگرانو (شاعرانو اولیکوالانو) پر خپلو لیکنو ولمانځه؛ سیندونه ورته له خوشحالی پر نڅاشول، طوطیانو او بلبلانو ورته د هرکلي پرسندرو پیل وکړ، زړونو او ذوقونو د منښت رایې ورکړې، پسرلی پاچاشو او پر خپلو سیالانو یې ومنله، چې ((انسان د احسان تابع دی)) او ((پر زور کلي نه کېږي)).

{شهزاده "شیرین زوی" کاوون جریده : لومړی کال ، شپږمه گڼه ، ۱۳۸۲ ل هـ کال - زمري}

انسان دگياه په بڼه

هغه شپه، چې دخونې له څلورو دېوالونو پرته مې نور هېڅ نه ليدل، نه ستوري وه او نه سپورمې، د ديوالي گړۍ ټک ټک ته غوړ غوړ اودڅراغ تټې رڼا ته سترگې سترگې پر خپلې بسترې پروت وم. ذهن ته لکه دشاتو مچۍ بلافکرونه تلل او راتلل. دخيال مرغه مې د دنيا او عقبا پر غرونو الوتنې کولې، د خوب ښاپېرۍ لکه حيانا که پېغله دشوگير له وېرې نه راتله، خوزه ورسترگې په لاروم، چې ناڅاپه د انسانيت پټ او ښکاره دشمن دخپلو موريدانو داڅرگندونه، چې ((انسان لکه گياه پيدا کېږي او پنا کېږي - نه جنت شته او نه دوزخ)) د يوې تورمخې ښځې پر بڼې زما د زړه انگړته راوستله.

د زړه کورته د دغې تورمخې ښځې په راتلودخونې کوربه چې ايمان نومېده دمخنيوی پر غرض راپورته

شواو دهغې په مخ کې لکه غر ودرېده. هغه نه غوښتل چې هغه تورمخې ښځه زما د زړه سپېڅلې خونې ته ننوځي، خوددغې نظريې، چې ((انسان لکه گيا ۰۰۰)) دلرونکيو پيردومره مکارو، چې حضرت ادم (ع) او بي بي حوا يې له جنت څخه کوچېدو ته اړکړل.

هغه پر خپلو مکرونو خپله تورمخې زما د زړه په خونه کې ميلمنه کړه او زه يې دڅېرې سودا پسې د فکر بازار ته واستولم. ماد تصور سترگې (عينکې) پر سترگو کړې او انسان مې دگياه پر بڼې وڅېرلو.

هغه له يو واړه زړې څخه پيدا شو، دځمکې تيونه يې ورودل او د باد په ځانگوکې ځنگېدو؛ چې لږ غټکي شو، د ويالې شېدې يې څښلې او دلمر ډوډۍ يې خوړله. صورت يې مخ پر غټېدو او عمر يې مخ پر کمېدو روان و. د پسرلي ځواني پرې راغله، وخت پر وخت پرې د بارانونو خوشحالي او د طوفانونو غمونه راتلل. دخزان زړښت يې لاپاڼه نه وه ژپړه کړې، چې يو بزگر ورته لکه د مرگ پرېښته راغی او د لور پر اجل يې ورته دروح او تن اړيکې پرې کړې. د ځنکدن ترخه يې پرې وڅکل، دخپل څادر په کفن کې يې ونغاړه او دخپل کاله ادېرې کې يې د بوساړې په تور لحد کې کېښوده.

هغه په خپل نوي اونا اشنا کور کې د تيارو په غېږه کې پروت و؛ نه يې دوتلو لاره وه او نه پرې د دنيا هوالگېده، خو کله چې موسم لکه اسرافيل (ع) شپېلۍ پوکړه او د مني محشر پرې راغی، نوله خپل قبر څخه راپورته کړای شو، خودنيا هغه ډول نه وه چې ده ليدلې وه. يوشين بوتی هم نه و ټول ده ته ورته له قبرونو راوتلي وه او دخپل راتلونکي ميزان ته هک پک پاتې وه. ځينې يې لکه له گناه ډک د نغريو او تنورونو دوزخونو ته او ځينې يې د څارويو د خېټو دوزخي کندوته پر را کښلورا کښلو وړل کېدل، خو ځينې نور لکه نیک عمله مومنان له دغو دوزخونو خوندي پاتې کېدل او د هوا مرغان به لکه درحمت پرېښتې راتللې دوی به يې په خپلو منگولو کې دباغونو او گلبنونو جنتونو ته وړل او هلته به يې لکه دعمل برابر مقام چې ورکوي، ځينې به يې دونو په لوړو څانگو کې او ځينې به يې دگل بوټو په منځ کې کېښودل. د پرخو حورې او د شبنمو غلمان به يې پرته ليدل، د نرگسو وږمې به پرې لکه د جنتيانو ارگمي لگېدل او د تاکونوله سترگو به پرې شراب څڅېدل.

ماچي انسان دگياھ پرېني هم په دوزخ او جنت کې وځپړلو، نود فکر له بازاره ډېر په بېرته راستون شوم ، چې هغه تورمخې ښځه دخپل زړه له خونې څخه ورټيم، خو هغه لکه مارخوړلې په زړه بيداره وه اوزما تر رټلو يې دمخه پښې سپکې کړې وې.

شهزاده "شيرين زوی" ورځ مجله: څلورم کال، پنځمه گڼه ۱۳۸۳ ال هجري: وری اوغویي پرله پسې ۲۵ گڼه

هېنداره!

له ما هېنداره ورکه وه؛ ما خپل ځان نه لیده؛ ما چې هغه په کوم دېوال اود کومې دروازې ترڅنگ لیدلې وه، هغه دېوال نږدلی او هغه دروازه نه وه .

زه لکه دلېونیانو میر، ببر سراوڅپرې گړپوان گرځېدم، ماته د ورکې هندارې اندېښنودغمونو اغزن لباس اغوستی و. ژوندې دلېوني زړه له لاسه د زهر و په پیاله کې پرېوتی و. زما پر خفگان هرڅه خپه خپه ښکارېدل، خو ((بده ورځ ورور نه لري)) نه یې غوښتل، چې له ماسره د زهر و پیاله غږپ کړي، خوشحالي راته نږدې نه راتله او خندا مې سیوری پر دېرو ویشته؛ ستورو راته حیران حیران کتل او سپورمې به لکه هغه پېغله، چې له خپله یاره بېله شوې وي دخپلې رڼا او ښکې دورېځوپه لویته پاکولې؛ مابه، چې هرځلارونکی توکی ولید، نو ورمندېه به مې کړه، خو هغه به زما هېنداره نه وه .

مادهغې پرهکله د سحر وړمې پوښتلې، خو هغوی به لکه گونگې ماشومانې ترخوارانه غلې غلې تېرېدې او هېڅ ځواب به یې نه راکولو. ما په ورکې هېندارې پسې دېرې لارې او کوڅې ولټولې، له دېرو دښتو مې په خپلو پښوکې اغزي راوړل، خودهرې هڅې پایله به مې هغه پښتو لنډۍ وه، چې :

لادې یو کال ژړلي نه دي -- دومره اسانه خولگې کله درکومه

ماد کال ژراته ملا تړله، چې هغه له لرې دیو چاپه لاس کې وځلیده؛ د زړه مرغه مې د سینې په پنجره کې له خوشحالی پر تریکو شو، په بېر ه ورنږدې شوم، دېرمې ور وکتل، خو خپل ځان مې په کې ونه لیدو؛ سترگې مې وموښلې بیامې وروکتل. هغه هماغه هېنداره وه، خود واده پر نکریزو رنگ او دیو زلمی انځور پرې لگېدلی و .

{شهادته "شیرین زوی" ورځ مجله: څلورم کال، شپږمه گڼه ۱۳۸۳ ال هـ - غبرگولیا وچنگانې - پرله پسې، ۲۶ گڼه}

ونه

ونه په ځانگواوښاخونو ونه وي چې ځانگې او ښاخونه يې نه وي، مېوه اوسپوری ونه لري، نو څرگنده خبره ده چې خلک يې ونه نه، بلکې دونې ډډېې بولي.

دونې بې ښاخه او بې ثمره ډډهغه انسان ته ورته وي، چې نور يې له مجبورۍ څخه گټه اخلي، خو هغه دخپلې بې وسۍ پرسبب دهېڅ ډول سرغړونې توان نه لري. يعنې خلک يې د سوځولو له پاره داسې ماتوي لکه قصاب چې پرتېر دڅاروي هډوکي ټوټه ټوټه اوسپک سپک کوي. څوک يې لکه گنی سپينوي اودخونې چت پرې پوښي، خوڅوک چې غواړي کړکۍ اودروازې ترېنه جوړې کړي؛ نو هغوی يې په لويه اړه، اړه کوي، ترکان ته يې وروړي، ترکان هغه پر رندې تراشي اوبيا يې په

سکينجه کې داسې نيسي لکه مړي ته چې ځمکه په قبر کې عذاب ورکوي نو بيا ورته کښته اوپورته گوري، چې يوه تخته بلې ته داسې ورنږدې شوې وي، چې ددوه تختو ترمنځ ديووښته پراندازې تشه هم نه وي، نوبيا پرې په داسې ډول مېخونه ټکوي لکه ځينو چې دځينو پر سرونو ټکوهل.

معنادا چې، دونې له ډډڅخه انسان پرخپله خوښه خپله اړتيا پوره کوي؛ ځکه، چې هغه دځان ژغورنې له پاره هېڅ نه لري؛ نه ښاخونه لري اونه هم سپوری او مېوه، خوکه همدغه ډډ، ونه وي يعنې شاخونه، سپوری اومېوه ولري؛ نوبيا، خو((زه له تاڅاروته له ما)) که څوک ترې مېوه اخلي؛ نووخت پروخت به يې پراوېو پالي اودنوروله ډبروبه يې هم ژغوري. که څوک يې يخ سپوري ته له سوځونکيو غرمو پناه ور وړي؛ نودکړولو پرځای به يې د ښېرازۍ هڅه کوي.

انسان هم بايد هغې ونې ته ورته شي، چې ځانگې

اوبناخونه يې لکه ياران اودوستان وساتي اونور يې له يوازيتوب څخه ناوړه گټه وانه خلي.

انسان بايد دعلم مېوه ولري، چې دنورو گټه ده ته اودده گټه نوروته ورسېږي.

انسان بايد دهنر پرسپوري نورله سوځونکيو غرمو وژغوري اوځان دنوروله ضرره خوندي کړي.

انسان دې له ډډکېدنې ډډه وکړي. که نه، نود بدمرغيو پر اړې به اړه اوپرتېر به سپک سپک پروت وي.

{شهبزاده} "شیرین زوی" ننگ جریده - دویم کال - دویمه گټه - مرغومي - ۱۳۸۳ - ل هـ}

توره او سپينه

د عمر له پلوه دواړه همخولې ښکاري، خودصورت له پلوه کله سپينه اوږده او توره لنډه گڼل کېږي او کله تورې ته لويه او سپينې ته وړه ويل کېږي. د سپينې پرتندي داسې ځلالرونکي خال دي، چې لکه څراغ ترې هر خوارناخورېږي. توره اوسپينه سهار او ماښام دلر وخت له پاره سره يوځای کېږي. ماښام توره پرسپينې تورڅادرغوروي او دخلکوله نظره يې پټه وي، خوشهار بيا د سپينې خال وځلېږي او دخلکو مخ ته نېغه ودرېږي. د تورې اوسپينې دغه لوبه هرڅوک وينې، خوهر څوک يې پرمعنی نه پوهېږي. ځينې، خو د تورې او سپينې توپير ځکه نشي کولای، چې د سترگوله نظره يې برخې دي، توره هم ورته توره ده او سپينه هم، خو ځينې دسترگوپه شتون کې هم د تورې او سپينې ترمنځ تفاوت نه شي کولای.

درېيم ډول هغه وگړي دي، چې پردغې لوبې ډېرښه پوهېږي. دغه وگړي دنورويه پرتله لږکي دي، خودغه لږه کي هم ټول يومخ يورازنه دي، ځينې داسې دي چې د تورې او سپينې پرکړو وړو پوهېږي، خو نوردوی دکړنې پرمعنی نه شي پوهولی او ځينې داسې دي، چې خپله هم پوهېږي اونوروته هم د تورې اوسپينې روان کردارته دځيرنې بلنه ورکوي.

دوی د تورې اوسپينې دغه لوبه بې معنی نه گڼي، ددوی په تلو اوراتلو خپله هم ادبښمن دي اونوروته هم وايي چې بې پروايي به نه کوي؛ ځکه، چې دغه توره اوسپينه دلوی پاچا پر حکم هر انسان ته دخپلې برخې ټول توکي وخت پر وخت ديوه توکي په بدل کې راوړي. که انسان دغه توکي غواړي او که يې نه غواړي، خودوی يې ورته راوړي؛ نوانسان بايد دهغه وخت له پاره فکر وکړي، چې دغه توره اوسپينه، چې شپه او ورځ نومېږي ورته دخپلې برخې وروستی توکی يعنې مرگ راوړي او ژوند ترې اخلي.

سپين او برگ

له هغې ورځې راپه دې خواچې مادې غم لرلې نړۍ ته سترگې غړولي؛ ښی او کین لاس مې پېژندلی؛ د ښواوبدو په توپیر پوهېدلی يم؛ دگناه او ثواب احساس راسره پیدا شوی. د سپین او برگ جگړه گورم.

دواړه جگړه ماران دزړه پرسترگووینم، چې یو لکه هېنداره تک سپین دی، دستوري په څېر پرېږي او دڅراغ په شان رڼاکوي، خو یو لکه پرانگ برگ برگ دی، دمېرک په څېر بده بڼه لري او پر بېلا بېلو بڼوله سپین سره جنګېږي.

سپین لکه رښتینی افغان نه تسلیمېدونکی دریځ لري. دخپل مخالف پر وړاندې خپل سر نه ټیټوي. هغه غواړي، چې خپله سپېڅلتیا وساتي او خپله سپینه لمن له برگ نه پراغېزمندي. برگه نه کړي، خودبرگ سترگې دهغه پر کېدا اوځلېدا ته نه غږېږي، دهغه رویتیا نه شي زغملی؛ هغه هڅه کوي چې سپین ترخپل اغېزلاندې راولي، دځان په ډول یې رنگ کړي، او یایې له هغه ملک څخه وباسي چې دوی دواړه په کې اوسېږي.

برگ پرسپین داسې یرغلونه کوي لکه پر افغان ولس چې هخامنشیانو، هندوانو، سکندر مقدوني، ظهیرالدین بابر، چنگېز، انګرېز، او روس ترسره کړي دي. هغه د سپین دسر ټیټی له پاره له هر راز زوراو هر ډول توکیوڅخه کاراخلي، خوسپین لکه واورین غر ورته تک سپین په مخکې ولاړدی او په کلکه دخپل ځان ساتنه کوي.

دغه جگړه له هغې ورځې راپه دې خوا روانه ده چې مادې غم لرلې نړۍ کې سترگې غړولي، ښی او کین لاس مې پېژندلی، د ښواوبدو په توپیر پوهېدلی يم، دگناه او ثواب احساس را سره پیدا شوی.

زه یې دزړه پرسترگو وینم، پرون هم دغه جگړه روانه وه، نن هم دغه جگړه روانه ده اوسبابه هم دغه جگړه روانه وي دانه پاییدونکې (نه ختمېدونکې) جگړه ده. زه باور لرم، چې دغه جگړه به ترهغې ورځې روانه وي؛ ترڅو، چې زه له دې غملېږي نړۍ څخه سترگې پټې کړم. هو! کله، چې زه له دې غملېږي نړۍ څخه سترگې پټې کړم، نو دغه جگړه به هم پای ته ورسېږي ځکه چې دازماپه زړه کې زما دایمان اونسجگړه ده.

{دوشنبه، د زمري ۱۹- ۱۳۸۳ لمريزه- کچه گړۍ - پېښور}

مرام

خدای خبر چې بلبل به له څه وخت راهسې تېری و؛ خوارکي هڅه کوله چې دگلاب په زرین کنډولي کې دسپینو پرڅو پر سپینو شېدو خپله وچه ژبه لمده کړي اودخپلې وچې مری وچه شپېلۍ دخوږوخوږو نغموله پاره غوږه اوتازه کاندې پرهمدې هیله دچنارله لوړې څانگې رابنکته شواودگلبوتي پرسر یې دوره ووهله، خو دگلاب زرین کنډولي ته داغزیو څارونکي ولاړو.

نه پوهېده چې څه وکړي، دواړو خوانه ورته خپل مرگ سترگکونه وهل له یولوري پرې تندې مرگوني بریدونه کول اوله بل پلوه ورته داغزیو تورو اونېزو دمرگ زېری ورکاوه له ډېرې تندې دبلبل خوارکي خوله خلاصه خلاصه کېدله، خو داغزیو له بېړنۍ مړینې ورته دتندې وژنه لږ لږې ښکارېده. بېرته دچناردنگې څانگې ته وروالوته؛ په سوو سوو نارویې پېل وکړ، مری یې نوره هم وچه شوه، تنده یې زیاته شوه، بیایې دگلاب پرزرین کنډولي غوټه ووهله، خوبیایې هم ولیدل چې د گلاب زرین کنډولي ته داغزیو بې شمېره ساتونکي ناست دي. خودورې یې ووهلې، له سترېایې خوله خلاصه پاتې شوه، خوژبه یې لمده نه شوه.

بیاخپل دمه ځای ته ورغی دچنار په څانگه کېښناسته، وزرونه یې ځوړند شول، ژبه یې راووته خو دپرڅو سپینوشېدوته یې نیم زړه نه و. زړه نازړه یې بیا دگلاب دزرین کنډولي پرلور وزرونه وتپول خوداخل هم ورته گلبن کربلا اوگلبوتي داغزیو غشي په لاس ((یزید)) وېرېښېده. غوښتل یې بېرته دچنارهدسکې څانگې ته ورشي، خودزړه زورېې تمام شوی و؛ ونه توانېده، چې لوړېښاخ ته ځان ورسوي؛ نو په هغه ټیټه څانگه کېښناسته، چې دگلبوتي سرته غځېدلې وه. ورو، ورو دڅانگې سرته ورغی، دگلاب زرین کنډولي ته یې سرځوړندېولی و، چې پرنگي اوسترې بلبل له تندې اوستریاسره خوب هم برید وکړ. سترگې یې پټې شوې، پښې یې سستې شوې او دچنارله څانگې لاندې پرگلبوتي راپرېووت. پټر یې داغزیوپه تېرو غشوټپي شو، خو خپل مرام ته ورسېده.

دزمري ۲۹مه ۱۳۸۳

پتنگ او مېړی

د پتنگ پرشمعې سوی وجودزموږ پر هغه بام چې مونږ به پرې د شپې ناسته اوملاسته کوله دخلکوله نظره داسې گوښه پروت و لکه په دین او وطن مین غازي چې داسلام اوخاورې له دښمنانو سره په جگړه کې شهید کړای شوی وي اوصورت یې په داسې ځای کې پاتې وي ، چې نه ترې خپل غازیان ملگري خبروي اونه ترې نور مسلمانان، چې په درناوي یې خاوروته وسپاري.

مادسباناري پروخت هغه ولید، چې یوتک سور مېړی ترې لکه سور لېوه راتاوو هڅه یې کوله، چې خپلې خونې ته یې یوسي او هلته یې ښه په کراره، کراره وشپېلوي. په همدې هیله به یې کله په خپل ځان پسې داسې راکاږه لکه روغ موټر چې په وران موټر کې پری اچولی وي او پرځان پسې یې راکاږي اوکله به یې شاته خپل تندي لکه دټیکټر ښاخې وراړم کړ.

دمېړي کور له بامه دیوې لوېشتې پراندازې لوړپه ((سینه پناه)) دېوال کې وه. په ډېروستونزو یې دپتنگ مړی تردېواله ورساوه، خو کله به یې چې پر دېواله ددوه گوتو پراندازې پورته کړ؛ نو دپتنگ له مړصورت سره به خپله هم لاندې راپرېووت. بیا به یې هڅه وکړه، خو هره هڅه به یې تر لومړي ځل نیمگړې وه.

خو ځله پورته شو، خو کله به هغه لاندې اودپتنگ مړی به پرې دپاسه راپرېووت اوکله به دپتنگ خوارکي مړی لاندې اودی به پرې دپاسه شو.

ډېر کونښن یې وکړ، خو ونه توانېد، چې دغه کباب شوی پتنگ خپل کورته ورسوي. یوه شېبه ورنه تاو راتاوشو، خو ښایي پوهېدلی به وي، چې ((په یوگل نه پسړلی کېږي)) ځکه، خو دنورو مېړیانو لارې ته ورغی، له هغوی سره خوله پرخوله شو اوله ځان سره یې مله کړل. دهغوی پر ملتیا ، ملگرتیا اومرسته یې وکړای شول چې په اسانۍ سره دپتنگ جنازه پورته کړي.

پخه خبره

بهلول له ښاره په پنځلس افغانۍ دانگوروبوتی راوړ، په باغچه کې یې کښېنولو، دونې وچه خاده (څانگه) یې ورته په ځمکه کې ښخه کړه اوتاک یې پرې وروخېژاوه.

تاک دښې پالنې اوڅارنې پرسبب ډېر ژر وده وکړه اوبنځخه (څانگه) یې په خپلو شنو پانو کې داسې وپوښله لکه کلیواله پیغله چې په شنه لویټه کې نغښتلې ولاړه وي.

بهلول بله غټه خمبه (څانگه) هم ورته ودروله اود تاک څانگې یې پرېنځې پورې پر زړو ټوټو داسې غوټه کړې لکه ډاکټر چې دچاله ژوبلو گوتوسپین سان تاوکړي.

تاک لکه نازولی ماشوم هره ورځ موتی موتی لویږده، لږه موده کې پرغټې خادې هم لکه کېږدی وړکودۍ شو.

بهلول داځل ورته لویه څپره ووهله اوتاک یې پرې وروخېژاوه.

تاک دوخت پرتېرېدو پرتوله څپره لکه شین بخل و غوړېده، څه موده پرې دښامار په څېر پروت و، چې دبادطوفاني څپې څپره دټغر په شان پر ځمکې هواره کړه.

بهلول دڅپرې پرلیدلو یوه شېبه سرڅوړند نهولی و، خوله لږځنډوروسته یې لستونې راونغاړل اود تاک په پورته کولو یې پېل وکړ، غوښتل یې تاک بېخي له څپرې رابېل کړي اوداځل ورته ښه کلکه څپره جوړه کړي، خوتاک د((ژورې (*)) په شان په څپرې خوله ښخه کړې وه، دڅپرې اوتاک بهلول سم لکه دنوک اووری بهلول و.

بهلول پرپوره پام لکه له څاروي، چې څرمن وباسي دتاک څانکې دڅپرې له خادو څخه بېلې کړې او ژوره یوډول وینه څښوونکې نری ژوندۍ، چې په اوبو کې ژوند کوي اوږه یې ترې لاندې کړه، چې له څپرې یې لږبله خوا واړوي، خودوه درې قدمه یې اخستي نه وه، چې پښه یې په ښاخ کې ونښته اوله تاک سره پرڅپره ور پریتو؛ وچ خنډیې په لاس کې ورننوت؛ ژرراپورته شو، تاک ته یې کلکه لغته ورکړه اوپه غصه یې ورته وویل:- ((بې ننگه بوتیه! ټول عمر دې دنورو پر اوږې تېرکړ، خو یوه شېبه پرخپلو پښو درېدلی نه شي، چا رښتیا ویلي)) :-

((چې تکیه د چا پر بل وي

په پوکي یې پرځېدل وي))

{شهبازده "شیرین زوی" ننگ جریده: دویم کال، لومړۍ گڼه، پرلپسې پنځمه گڼه، ۱۳۸۳ ل، لړم}

سپېڅلې جگړه

زه پوهېدم چې ددغې جگړې پایله دهغې په گټه ده، ځکه چې زه تش لاسی وم او هغه په بېوسلو سمبال وه؛ دوریځولینده اودبېوغشي یې درلودل؛ د نظر بمونواودخندا تندرونویې دزړونو مایې لږځولې، د شونډوسکروتویې وریټول کول اودمخ ((شعاع))، خویې داوسپنوزرونه هم اوبه کولی شو.

مانه غوښتل، چې له هغې سره دسترگوچنگ وکړم، خولپوني زړه مې دامیدونولښکړدهغې پرلور کومنده کړ.

غوښتل یې دهغې دزړه سیمه ونیسي اوزماد مینې له پاره په کې جونگره جوړه کړي، خوله بده مرغه چې لښکرله سختې ماتې سره مخ شو اودزړه په پاچاهۍ مې غمونواودردونوبریدوکړ. نږدې و، چې دزړه پاچاهي مې وړانه کړي، خودوژل شویو سربازانو زامن چې ارمانونه نومېدل، راپورته شول داسوېلیو اوآهونو پر وسلې یې پاچاهي له وړانېدو څخه وژغورله، خوجگړه لا لکه دافغانانو خپل منځي جگړه له بې ساري تاوانه ډکه روانه وه. بې شماره امیدونه مې لکه دگلاب گلونه ورژېدل. دزړه مایې مې لکه زلزلې وهلی دیوال ودرځېده اودگرېوان تڼۍ مې د لېونتوب داړه مارانو چورکړې.

دجگړې ټول تاوانونه زما پر برخه وه؛ دهغې یوه ذره زیان هم ونه شو؛ مازې څوچنگي اسیران ترې پاتې دي، چې دبشري حقوقو تربریده یې هم ښه ساتم؛ دزړه غوښې اووینې دډوډۍ او اوبو پرځای ورکوم، خوجگړه هغه وخت پای ته ورسېدله، چې هغې دخپلې کوژدې پردسمال دجنگ بندۍ غږ پورته کړ. په غږ کې یې دبندیانوغوښتنه هم نغښتې وه. اوس زه نه پوهېږم، چې بندیان یې وروسپارم او که نه؟

له هغې سره زما یو بندي هم نه شته، چې پر دغو بندیانو یې تبادله کړم؛ ماته دهغې زړه ښه معلوم دی، خو که د هغې اسیران هم ورونه سپارم، نو د زړه خونه مې داسې درځېدلې، چې په پوکي یې هم د نږدېدلواکمان شته؛ هسې نه چې دغه خونه ولوېږي اوخدای مه کړه دهغې اسیران یادونه په کې ژوبل شي.

ته هم لمر يې!

په دې خبره کې هېڅ شک نه شته، د لمر مقام ډېر لوړ دی، وړانگې يې پر ټوله نړۍ خورې دي، هر ژوندی يې رڼا ته اړدی، د ځمکې له مخ نه رنځونه ختموي او نباتاتو ته رنگ اوخوند وربخښي. که لمر نه وای مونږ به خپل ځانونه هم نه وای پېژندلي، نړۍ به قبرته ورته توره تياره وای. همدغه لمر دی چې د وړانگو پر غشوتوره شپه ولي اود تورې تيارې جنازې ته اوږه ورکوي. دلمر زرينې وړانگې ترسرو زروهم ډېرې ارزښتناکې دي.

په دې کې هېڅ شک نه شته، دلمر مقام ډېر لوړ دی اومونږ ټول يې په وړتيا او اړتيا پوهېږو، خو ستاينه يې نه کوو. زه نه وایم چې ته به لمر نه يې. ته به هم لمر يې، ټول ارزښتونه اوصفتونه به دې دلروي، دشهرت وړانگې به دې پر ټوله نړۍ خورې وي، د علم رڼا ته به دې هر څوک اړوي اود ناروغيو پر درملنه به هم پوهېږي، نباتاتو ته به پر خپل هنر رنگ اوخوند هم ورکولی شي، دمخ رڼا به دې تيارې رڼوي، ستا ارزښت به ترسرو زرو ډېر وي هو! ته به انسانانو ته انسانيت هم وربودلی شي.

زه نه وایم چې ته به لمر نه يې. ستا ټول ارزښتونه اوصفتونه به دلمر وي، خوته هم لکه لمر له چانه خپله ستاينه مه غواړه. په خپل غوره مقام دهغه څښتن شکر ادا کړه چا چې تاته دغه برخه دربخښلې. هسې نه، چې هغه تادناشکری. له مخې د تورې شپې په غېږه کې ورک کړي او هغه څوک چې تاته هېڅ نه ښکاري هغوی به لکه ستوري وځلوي.

غونډل که غڼه

لرې لرې دتوروغرونو پرتورو اوښانو دژمي سپينې واورې باروې، خودژمي موسم دوه مياشتې مخکې کډه وړې وه. دپسرلي پسته، پسته ورمه داسې لگېده لکه له زيارکښ نه چې خپله مينه پر خپلو وړبښمينو زلفوپه مينه، مينه دمزدورۍ گردونه څنډي سپورمې. هم لکه ښاري پېغله خپل ټول مخ دوربځوله حجابه راکښلې و.

مونږخوخواږه ملگري دخپل کورترڅنگ دخوپر سپينو او پستوشگو دپسرلي هوا اودسپورمې رڼاته ناست وو. تېرماسخوتن و، ښکلې ادبي بندارمو جوړکړې و؛ داسې بندارلکه عاشق اومعشوقې چې دسپورمې رڼاهم پرې ايښې وي اوددېوال سيوري ته يې دخپلو زړونو کتابونه يوبل ته پانه، پانه غوړولي وي. مونږهم دخپلو زړونو کتابونه يوبل ته پرانستي وه. دژوندښې اوبدې خاطرې موسره لوستلې. کله به دغمونو اودردونو جهان ته ورننوتو اوکله به مود خوشحالی اوبنکمرغۍ په نړۍ کې سترگې وغړولې چا به دتېروخت پر تېرېدودخوښۍ احساس کاوه او چا به هماغه ناداني اوسادگي پاچايي گڼله. شپه چې څومره پخېده هومره مودزړه خواله خوږېدلې. دملگرو له زړونو نه لکه ستوري سپينې اوبنکلي خبرې راوتلې. مونږه هريوه به دبل له سپينو او خوږو خبرو داسې خوند اخیسته لکه د قاف ښاپېرۍ چې دسپينو زرو په جام کې خواږه شات راکوي. يوه به چې وويل:- ((حئی چې ځونيمه شپه شوه)) بل به پرې غږکړ:- ((کښېنه ياره داسې شپه کله کله راځي)) د يوه هم زړه نه کېده چې خواږه ياران، خوږې خبرې، دپسرلي مسته هوا اود سپورمې زړه رابنکونکې رڼا پرېږدي اولکه مارد خپلې خونې په سوږه ورننوځي، خو زمونږ دغه خواږه بندارته دپای ټکي ځکه کېښودل شو، چې ناڅاپه زمونږ يو ملگري خپله خپلۍ دځمکې پرلور وروتوغوله. غرب شو، داسې غرب، چې زمونږ د خيال مانۍ يې لکه ((پنټگون)) څښتن تعالی ته په سجده کړه. زمونږ ټولو سترگې دهغه پرلور ورواوبستې. هغه بېرته خپله خپلۍ پورته کړه، پرخپلۍ ويشتل شوي ځای ته يې وکتل، اوږې يې پورته پورته واچولې اوله ځانه سره وبنگېده:- ((مورمې پرې بوره کړه)) زمونږ بل ملگري له خپله ځايه وريورته شو، سترگې يې دځمکې پرلور واچولې اوويې پوښتل:- ((څه شی و؟)) هغه ځواب ورکړ:- ((غونډل و، مرمې کړ، داوگوره، دغه دی)) مونږ ټول پروژل شوي توکي ورتول شوو. احمدشاه هغه له ځمکې څخه پورته کړ، په گوتوکې يې واراوه راواراوه او په غصه يې عبدالسلام ته وويل:- ((کښېنه خوارمه شي، زمونږه خوږ بنداردي راوران کړ، لږ فکر ښه دی، دظالم غونډل پر ځای دې مظلومې غڼې ته سزا ورکړه. دزمري ۲-۱۳۸۳

ستر راز

ورخ په تلوکې وه اوداسمان پرخرې لمن يې د ماښام په تورې سپاهۍ داسې کرنې کښلې وې، چې چادورخې پای اوچادشپې پېل گڼلې.

کرنې دلوستلوه پلوه دومره ساده اوروانې وې، چې لوستي، خولاڅه چې نالوستي پرې هم پوهېدلای شول، خوخلک دمادياتوپه لټه کې داسې بوخت شوي و، چې دکرنېپرلوستلويې سرونه نه خوړول، يوازې سرليک به يې دورخې دپای اودشپې د پېل په نوم نومواوه.

ليکوال دخپل هغه مسوليت پراساس، چې دولس سترگې اودحالا تو ژباړن گڼل کېدو دتصورسترگې (عينکې) پرسترگوکړې اوکرنېوته ځيرشو. دکرنېو سرليک چې خلکو دورخې پای اودشپې پېل گانې، هغه انسانانوته دورخې پيغام وه. ورخې ترهمدې

سرليک لاندې کښلی وه:-

((زه درنه ځم او تاسې پرلوی الله (ج) سپارم، خوپه تلو تلو کې غواړم، چې تاسو دخښتن تعالی د قدرت پريوستراز پوه کړم؛ هغه دا، چې تاسې کوم وختونه دورخې اوشپې په نومونو نومولي په حقيقت کې هغه دخښتن تعالی دځواک داسې زنځيردی، چې يوه کړۍ يې دپولادواوبله يې د الماسوده. خښتن تعالی ددغه زنځيرپوسرپريواو بل سر پر بل توکي پورې تړلی دی. يوتوکي لکه روغ موټر پرمخ روان دی اوبل توکي لکه وران موټر پر همدې زنځير راکاږي. ددغه زنځيرپولادي کړۍ چې تاسوته مخامخ شي، نوتاسويې شپه بولئ او چې هغه ستاسوله نظره تېره شي اوسپينه الماسي کړۍ تاسوته مخامخ شي، نو هغه ورځ گڼي، خودا داسې نه ده. دخښتن تعالی دغه اوږد زنځيرچې پر هرې کړۍ يې دولس ساعته مزل کېدای شي؛ تاسې يې ديوې ورخې اويوې شپې پرنومونو پېژنئ، خودا په حقيقت کې هغه زنځيردی چې يوتوکي يې له آدمه ع ترقيامته پر مخ روان دی، اوبل به ترهغې پورې راکاږي؛ ترڅو، چې يې ستاسومخ ته راوړي. د دواړو توکو نومونه له څلوروتوروخنې جوړېږي. توپير يې په خپلوکې دادی، چې ديودپای توری دتللوپرمعنی ولاړدی اودبل لومړی توری دراتللوپرمعنی ولاړاودپای توري يې له راتللو وروسته دتل پاتې کېدلوپه غرض پروت دی. دواړه توکي خښتن تعالی دخپل ځواک پرهمدغه زنځيرتړلي، چې يوه کړۍ يې پولادي (شپه) ده اوبله يې الماسي (ورځ) ده.

پوهېږئ! د همدغې ورخې اوشپې دنځيرپريوسر پورې دنيا تړلې، چې تلونکې اوفناکېدونکې ده او پر بل سر پورې يې اخرت، چې راتلونکی اوتلپاتې کېدونکی دی.))

پښتانه ورونه

ډېرځل مې د جمعې رخصتي هم له کورنه بهر تېرېده؛ يابه دکوم رنځورپوښتنې ته تلم اويابه دکوم ياراودوست ليدلوته.

يوه جمعه چې نه کوم کاررپراغړې و اونه مې چېرته دتللوکل درلوده؛ له ځان سره مې پرېکړه وکړه، چې نن ورځ به په داسې خوب تېروم، چې د ټولې اونۍ د بې خوبۍ تشه پرې ډکه شي.

له سباناري وروسته پر خپلې بستري ځملاستم؛ سترگې مې لاسره نه وې ورغلې، چې په انگرې کې شور شو، وارخطاوريورته شوم. انگرې ته ور ووتم، گورم چې دواړه زامن مې په خپلوکې لاس او گرېوان دي. زما پر ليدودواړه داسې غلي ودرېدل لکه هېڅ يې چې نه وي کړي، خو پر خټواو خاورو ککړو جامو يې د عمل څرگندونه کوله.

مادواړو پسې له ونې شنه لښته راغوځه کړه، خو سپين سرې مورمې مخ ته ودرېده، لښته يې رانه واخسته او خپل لمسيان يې له وهلو وژغورل، خو پر دواړو يې غوږونه ونېول، توبه يې پرې وکښله. ماهم ورته يو کتاب خبرې وکړې اونور بېرته پر خپلې بستري ځملاستم.

خواړه خوب وړی وم، چې بيا مې دمور غېر تر غوره شو: ((هلئ الکول راوړئ)) د غېر له اورېدوسره سم مې دخوب مرغه والوت؛ په بېره ورپورته شوم، انگرې ته ورووتم، گورم چې يوولس کلن زوی مې په انگرې کې لکه دکمونستانو رپي (بيرغ) په وينوتک سور ولاړ دی او مورمې ورته پر تپي شوي ځای په الکولو لوند مالوچ موني.

ما غوښتل چې ډاکټر ته يې ورولم، خو ومې ليد، چې زخم د گندلونه و. ډاکټر ته له وروستو تېر شوم او د پېښې پر هکله مې پلټنه پېل کړه.

پېښه بيا هم ددواړو ورونو ترمنځ پېښه شوې وه.

د برېښنامزې مې راواخيست او پر نهه کلن زوی مې دوهلو پېل وکړ.

مورمې پر خپلو لمسيانو ډېره مهربانه وه. هغې هڅه کوله چې خپل لمسي له وهلو وژغوري، خو ځله يې وويل: ((زويه بس يې دی، مردې کړو، پر وهلو نه سمېږي))، خوزه داسې وم لکه خوب مې چې سرته ختلی وي؛ وارپه وار مې غوصه زياتېده.

مورمې دخپل لمسي کړيکو ودردوله او په قهرجنه لهجه يې په انگرې کې ولاړې ونې ته لاس ونېوه او وپې ويل: ((که ددې ونې ټولې لښتې پرې ماتې کړې، خو چې الله (ج) يې سم نه کړي پروهلو به يې پر لارنه کړي)).

هغې غوښتل چې ماشوم زما له منگولو خلاص کړي او ما غوښتل چې دومره يې وډېوم، چې ترڅو ژوندی وي بيا له خپل ورور سره جنگ ونه کړي.

د عقل مرغه مې داسې دسرله پنجرې الوتی و، چې دموردې وینا ته، چې:- ((زویه پروهلو نه سمېري)) مادزه یې سموم
 خُواب ورکولو دې کې دکورنۍ نوروغرو ماشوم زماله منگول نه لکه باز والوخواه.

ماشوم منډه کړه دانگړدروازې ته ورغی اوله هماغه ځایه یې پرخپل ورور ورغړکړ:- ((ای شوروي والله (ج) که رانه
 خلاص شې، زه پښتون یم، پښتون ملامت ته وې اووهل ماوخوړل)).

ما چې دخپل زوی دغه ویناواورېده، نود خوشحال خان "ختک" دې انځورته فکر وپورم، چې:- ((که هر څو یې سمومه
 نه سمېري پښتانه دي دکړوکاڼودپوال))

{شهزاده "شیرین زوی" ورځ مجله: پنځم کال، درېیمه گڼه ۱۳۸۳ ل هـ - لېنډۍ او مرغومی، پرله پسې ۲۹ گڼه}

شک

نه مې غوښتل چې ددرواغجن تور پرې ولگوم ځکه، چې له يوې خوا گومان دايمان زيان دی اوله بل پلوه دهغه پرمخ سپينو ډکو (سپينې ريرې) او بوسې دا اجازه نه راکوله، چې خبرو ته يې د شک پر سترگه وگورم، خودسپين ريرې غټې، غټې خبرې مې هم د زړه په نړۍ کې نه ځايېدې کله به مې له ځان سره وويل راځه پرې غبرکړه، چې پرېرېده بابادگور پر غاړه ولاړې او دومره درواغ وايې او کله به مې په زړه کې راغلل پرېرېده يې چې نورځه بوس بادوي *

زه پر همدغه ذهني شخړه اخته ورته سرته ولاړوم او بوډا دېوال ته ډډه وهلې وه، نيمچه ځوانان ترې تاوشوي و، هغه دلمرله پيتاوي او ځوانانو دهغه له تودې مرکې او غټو غټو خبرو څخه خونداخسته *

سپين ريرې يوه شېبه غلی شو، سريې د ځمکې لور ته ځورندېولې و، چې يوه لک پرې غبرکړ: ((ښه بابا بياځه وشول؟!)) هغه لېرسنځ کړه لک ته يې وروکتل او ويې ويل: ((بچيه! پر هغې شپې مې کم نه کم شل پنځه ويشت بلاگانې ووژلې، ډېر خوشحاله دخپل کاله پر لور روان وم، چې د زمريانو يوه ډله رانه راتاوه شوه)) *

بوډا د همدې خبرې له کولوسره بياغلی شو او د ځمکې پر مخ يې د کرشوکنيل پېل کړل، خو هلکانو بيا هم چوپتيا ته پرې نه ښودو، يوه پرې غبرکړ: ((باباله زمريانو دې څنگه ځان خلاص کړ؟!)) *

سپين ريرې، ريره موی کړه او خوله يې پرانسته: ((بچيه! عجيبه وخت و تورې ته مې لاس کړ او پر زمريانو مې بريد وکړ، پر هرگوزار به مې د يوه سرله تنې بېلولو کله چې ډېر سترې شوم اوومې ليدل، چې ډلې ډلې زمريان له هر لوري نه راروان دي، نو په هواشوم لاسونه مې لکه وزرونه خوځول او پر سر يې گرځېدم)) *

د سپين ريرې خبره لا پوره شوې نه وه، چې زما د زړه پوکاني راوپر سپېده او پرې ورغرمې کړو: ((بابا په خوب کې؟!)) * هغه په داسې حال کې چې سترگې يې دارمان پر اوبنکو نمجنې وې پورته په څنگ راوکتل او ويې ويل: ((هو بچيه، خو دځوانۍ په خوب کې)) *

{شهبازده "شیرین زوی" لمن مجله: لومړی کال - لومړۍ گڼه - زمري - تله - ۱۳۸۴ لمریز هجري}